

טחובית - עדכונים טקסונומיים

להבנת מושגי היסוד בטחובים ומחזור חייהם מומלץ לקרוא את ה"מבוא לסיסטמטיקה של טחובים"

Bryum הוא סוג אקרופרפי (acrocarpous, טחב זקוף, שבו מתפתחים המנבגים בקצה גבעולי הגמטופיט), המשתייך למשפחת Bryaceae. הסוג תואר בידי הרופא והבוטנאי הגרמני הדוויג (Johann Hedwig, 1730-1799), הנחשב כ"אבי חקר הטחובים (הבריוולוגיה)" בספרו הבסיסי Species Muscorum Frondosorum (בלטינית: "מיני טחבי העלים"), שראה אור בשנת 1801, לאחר פטירתו. הדוויג טבע את השם Bryum מהמילה היוונית: bryon - "טחב". שמו העברי של הסוג, טחובית, פראפרזה על השם המדעי, נטבע ע"י חלוץ חקר הטחובים בישראל, פליקס בילבסקי (1902-1979).
הסוג Bryum נחשב בעבר לגדול שבסוגי טחבי העלים, מבחינת מספר המינים שבו, שבחלק מהרשימות הטקסונומיות עולה על 1000.

בשנים האחרונות נעשו שינויים בטקסונומיה של משפחת הטחוביתיים (Bryaceae) ומינים אחדים שהיו משוייכים לסוג טחובית (Bryum) משוייכים כיום על-ידי חלק מהחוקרים וברשימות הטקסונומיות המובילות לסוגים אחרים (וכן מינים אחדים שהיו משוייכים לסוגים אחרים, ללא נציגים בישראל, משוייכים כיום לסוג טחובית). החוקר האמריקני ספנס (John Reed Spence, 1956-), מדען משמורת גלן קניון, המשתרעת על פני אזורים נרחבים ביטה ובאריזונה שבארצות הברית, העביר בשנת 2005, בעיקר על סמך שוני צורני (מורפולוגי) מספר מיני Bryum ל-3 סוגים נפרדים: Ptychostomum, Leptostomopsis ו-Plagiobryoides. על סמך מחקרים מולקולאריים חלו בהמשך שינויים טקסונומיים בשיוך מינים בסוג וכן סוגים שונים במשפחה. בשנת 2007 הוסיף ספנס סוגים נוספים אליהם העביר מיני Bryum אחדים: Gemmabryum, Imbricobryum ו-Rosulabryum. מינים נוספים הועברו בכמה מקרים לסוגים קיימים במשפחה, למשל Anomobryum. גם בתוך הסוג Bryum נעשו שינויים בשיוך מינים שונים וסוגים נפרדים אחדו, כך ששמות הסוגים נחשבים כיום שמות נרדפים.

בפלורה פלסטינה מתוארים 19 מינים ששוייכו לסוג Bryum. מין נוסף, שבעבר שוייך לסוג טחובית וכיום משוייך לסוג נפרד, נאסף בשנים האחרונות בישראל. מפאת המורכבות הטקסונומית הותרנו ככולם את שם הסוג העברי, טחובית.

להלן פירוט המינים שנאספו בישראל ושיוכם המעודכן:

בסוג Bryum

טחובית זקופה - Bryum cellulare

טחובית כסופה - Bryum argenteum

אלו למעשה שני המינים היחידים, מבין המינים הגדלים בישראל, שנתרו בסוג Bryum.

בסוג Gemmabryum (טחוביות הנושאות ניצני-רבייה)

טחובית דו-גונית - Bryum bicolor = כיום שם נרדף ל-Gemmabryum dichotomum

טחובית מגונית - Bryum versicolor = כיום שם נרדף ל-Gemmabryum dichotomum

טחובית הדינות - Bryum dunense = כיום שם נרדף ל-Gemmabryum dichotomum

שלושת המינים הנ"ל, שנחשבו כקומפלקס אחד, אוחדו למעשה למין אחד. באתר זה הותרנו אותם נפרדים, על פי החלוקה בפלורה פלסטינה.

טחובית שרשונית - Bryum radiculosum = Gemmabryum radiculosum

טחובית המעזבות - Bryum ruderale = Gemmabryum ruderale

טחובית תת-חודית - Bryum subapiculatum = Gemmabryum subapiculatum

שלושת המינים הנ"ל נחשבו לעתים (יחד עם עוד מספר מינים שאינם גדלים בישראל) כקומפלקס אחד, הקרוי Bryum erythrocarpum complex.

טחובית זוהרת - Bryum gemmilucens = Gemmabryum gemmilucens

טחובית דשואה - Bryum caespiticium = Gemmabryum caespiticium

טחובית רעופה - Bryum kunzei = Gemmabryum kunzei

בסוג imbricobryum (טחוביות שעליהן רעופים)

טחובית ניצנית - Bryum gemmiparum = Imbricobryum gemmiparum

טחובית קעורה - Bryum muehlenbeckii = Imbricobryum muehlenbeckii

בסוג Rosulabryum (טחוביות שעליהן מסודרים כשושנת)

טחובית דון - Bryum donianum = Rosulabryum donianum

טחובית נימית - Bryum capillare = Rosulabryum capillare

טחובית מתפתלת - Bryum torquescens = Rosulabryum torquescens

טחובית כנרית - Bryum canariense = Rosulabryum canariense

בסוג Ptychostomum (טחוביות שפי קופסית המנבג שלהם תלום)

טחובית חיוורת - Bryum pallescens = Ptychostomum pallescens

טחובית בינונית - Bryum intermedium = Ptychostomum intermedium

בסוג Anomobryum (בת-טחובית)

טחובית קצרת חוד - Bryum apiculatum = Anomobryum apiculatum

כתב: דרור מלמד